

RELAȚII POLITICE ȘI DIPLOMATICE ÎNTRE SIBIU ȘI ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN VEACUL AL XV-LEA ȘI ÎNCEPUTUL VEACULUI AL XVI-LEA

NICOLAE NISTOR — Sibiu

Este cunoscut faptul că Sibiul și Brașovul ca vechi și importante centre ale producției de brăeală și negoțului medieval, transilvănean, au întreținut legături politice și economice bilaterale cu Țara Românească în timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn (1386—1418).

Interesele reciproce economice în vederea schimbului de mărfuri complementar pentru producția și desfacerea ambelor țări românești de pe versantele Carpaților și-au găsit reflectarea și pe plan politic. Pericolul otoman, devenit iminent la porțile Europei sud-estice, a constituit cauza principală a apropierii politice dintre statele aparținând acestei zone geografice. A existat principial în tot decursul evului de mijloc o anume interdependență între motivele economice și cele politice care au dictat în mod necesar o politică externă activă și constructivă promovată de țările române. În acest context Sibiul, alături de Brașov — ca cetăți orașenești în plină afirmare economică și politică — au jucat un rol de seamă și după moartea lui Mircea cel Bătrîn.

Mărturiile autentice de arhivă pe care încercăm a le comunica cu acest prilej pledează peremptoriu pentru afirmațiile de mai sus.

În arhivele sibiene există numeroase atestări documentare referitoare la politica externă a urmașilor lui Mircea cel Bătrîn. Mihail I (1418—1420) a întărit privilegiul din 29 mai 1418 prin care acorda „...sașilor din Cisnădie și oamenilor lor, anume românii...”, dreptul de a păștea vitele și oile „...în munții noștri, în tocmai ca oamenii noștri...”¹. Documentul precizează că acest drept, acordat cisnădienilor, va fi respectat chiar dacă s-ar ivi neînțelegeri sau război cu Transilvania și în acest caz domnitorul român se obliga să-i și apere („...unum de baronibus nostris nostra cum sagitta vobis assignabimus (sic!) tempore belli, qui vos et oppidum vestrum tuebit et costediati a bellorum incursibus, promittimus vobis bona nostra fide mediante...”).

În cadrul luptelor pentru tron, un domnitor român care a primit sprijinul sibiienilor a fost și Dan al II-lea. Voievodul refugiat în Țara Făgărașului, pornește de aici, ajutat și de Sigismund de Luxemburg regele Ungariei (1395—1437), să-și redobândească, în 1427, tronul. Sigismund căuta în Dan un aliat de nădejde cu scopul de a-și asigura hota-

rele împotriva invaziilor turcești. Stăpînirea ducatului Amlaşului din zona Sibiului de către Dan al II-lea este confirmată și de faptul că vornicul Albu, la 28 aprilie 1428, vine în numele domnitorului, ca arbitru în pricina dintre țărani din Aciliu și cei din Apoldul de Sus². Înainte de a merge la Amlaş, unde era sediul ducatului, vornicul a trecut prin Sibiu, luînd legătura cu reprezentanții celor „Șapte Scaune”, care i-au recunoscut dreptul și autoritatea de a interveni în litigiu³.

Fruntașii satelor românești din cele două scaune Săliște și Tălmăciu încă neafiliate Sibiului, au întreținut contacte dese și utile cu lumea românească de peste munți. Cnezii și alături de ei preoții au încercat să obțină sprijin de la domnii români pentru menținerea drepturilor de autonomie tradițională în viața așezărilor românești din jurul Sibiului, preferînd autoritatea juridică a voievozilor Țării Românești. Este o situație izvorită din sistemul de jurisdicție recunoscut al domnitorilor români asupra celor două feude transilvănene, ducatele Amlaşului și Făgărașului care continuă și în veacul al XV-lea.

Legătura neîntreruptă cu Țara Românească a contribuit din plin la cunoașterea reciprocă, la menținerea și promovarea credinței ortodoxe în sudul Transilvaniei. Călugărit de la mănăstirile Cozia, Cotmeana, Govora și Tismana au trecut deseori în Transilvania, cu rol de emisari ai vlădicilor din Țara Românească, unde se făcea și hirotonisirea slujitorilor localnici ai bisericii ortodoxe.

Relațiile politice cu Țara Românească, promovate, atît din inițiativa oficialităților Sibiului cît și din partea frunțașilor din satele românești, se încadrează în orientarea generală de apropiere dintre voievodatul transilvan și țările române de peste munți. Aspirațiile comune de neafirmare și autonomie s-au întîlnit în fața pericolului extern.

Către sfîrșitul sec. al XIV-lea, pericolul turcesc ce se profila îi face pe conducătorii cetății Sibiului să simtă și mai mult nevoia serviciilor voievozilor de peste munți. Zidurile Sibiului au fost încercuite, dar fără succes, în anul 1432, de unități turcești cu efective nu prea mari. La această expediție a fost silit să ia parte, alături de turci, și Alexandru Aldea, voievodul Țării Românești (1431—1435), dar care în taină a prevenit oficialitatea Sibiului asupra efectivelor turcești, pentru a lua măsuri de apărare oportune⁴.

Cetatea Sibiului, bine fortificată, a fost din nou amenințată de asediul otoman în anul 1437. De astă dată turcii au fost întîmpinați în cîmp deschis, unde unitățile sibiene, sub comanda comitelui Anton Trautenberg, îi resping.

În primăvara anului 1438, alte unități formate din contingente însemnate ale armatei turcești puse sub comanda lui Ali Beg, după unele izvoare comandate chiar de sultanul Murad al II-lea⁵, pătrund peste Munții Hațegului și incendiază cetatea Sebeșului. După aceea asediază cetatea Sibiului timp de 8 zile.

După ce turcii renunță la asediul Sibiului, parte din oaste se îndreaptă spre Mediaș și Sighișoara, pe care le jefuiesc și le pustiesc prin foc. În retragerea lor, cetățile din defileul Oltului, de la Turnu Roșu și Lotrioara, au fost dărîmate. După 45 de zile de jaf și de lupte, oștile turcilor s-au îndreptat spre sud prin Pasul Branului și Buzăului, ducînd cu ele numeroși captivi și prăzi bogate. După obiceiul lor, turcii au

adunat foarte mulți tineri sași pe care i-au negociat în sudul Dunării, prin intermediul comercianților genovezi și venețieni⁶. Există mărturii despre răscumpărări de captivi aduși din Transilvania, care s-au efectuat la Nicopole⁷.

În primăvara anului 1442, o nouă oaste turcească, comandată de Mezet Bey, pătrunde în Transilvania. După cunoscuta bătălie de la Sîntimbru de lângă Alba Iulia, terminată nedecis, turcii se îndreaptă spre Sibiu, dar zidurile și apărătorii cetății le zădărnicesc din nou atacul. Timpul pierdut de Mezet-Bey cu măsurile luate pentru asediarea Sibiului, a fost câștigat de Iancu de Hunedoara, care își reface armata, mai ales cu cete de țărani români și ajunge din urmă pe turci. În primele zile ale lunii aprilie, o luptă sîngeroasă s-a dat nu departe de Sibiu. La această luptă au luat parte și unități săsești din Sibiu. Turcii, bătuți și cuprinși de panică, s-au retras în dezordine prin Turnu Roșu, lăsînd în urmă 20 000 morți. Din oastea transilvăneană, relatează cronicile, au pierdut numai 3 000 de oameni⁸. Tezaurile și prăzile luate de turci s-au întors în tabăra învingătorilor.

După unele izvoare, la bătălia de la Sibiu a luat parte și Vlad Dracul cu oastea sa, intervenînd cu succes de partea voievodului transilvănean⁹, socotit „căpitan” al românilor, din cele trei țări surori.

Pericolul oștirilor islamului persistînd, Iancu de Hunedoara propune regelui Ungariei Ladislau al V-lea, să angajeze pe breslașii sibiieni pentru întreținerea cetăților din strîmtoarea Oltului, în care scop acordă Sibiului, în 1453, castelele Tălmăciu, Turnu Roșu și Lotrioara, cu toate posesiunile lor, tîrgul Tălmăciu și drepturile de vamă¹⁰.

Relațiile conducătorilor Sibiului cu Ladislau al V-lea erau din cele mai bune, fapt ce reiese și din scrisoarea adresată lor, la 3 februarie 1453, prin care le mulțumea pentru credința și serviciile aduse apărării țării, ca și pentru darurile trimise, promițîndu-le totodată confirmarea privilegiilor¹¹.

În luptele de mai tîrziu cu turcii, domnul român Vlad Țepeș nu a putut rezista singur și în 1462 era silit să se retragă în Transilvania, unde caută sprijinul lui Matei Corvin. Comercianții sași brașoveni, supărați de mai înainte pe politica protecționistă comercială a domnului român, care le-a adus unele pagube, îi plăsmuiesc o scrisoare în noiembrie 1462 pe care o trimit regelui Matei Corvin. Prin această scrisoare răzbunătoare îl prezintă pe domnitor ca filootoman. Matei Corvin, dînd crezare plăsmuirilor, îl închide pe Vlad Țepeș timp de 10 ani. Pînă la urmă însă și-a dat seama de greșeala făcută și-l eliberează, acordîndu-i în același timp sprijin pentru răscumpărarea tronului Țării Românești¹².

Întors de la Budă spre Țara Românească, la 4 august 1475, trimite din satul Arghiș (comitatul Șimlăului) o scrisoare către comunitatea săsească din Sibiu prin care o roagă să primească pe pîrcălabul său Cristian, care va sosi pentru ca să-i îngrijească o casă în orașul lor¹³. În luna următoare, la intervenția lui Matei Corvin, sibiienii i-au acordat un ajutor de 200 fl..¹⁴.

Între cele două domnii ale lui Țepeș Vodă, în timpul cînd în Țara Românească se afla la tron Radu cel Frumos (1462—1474), aflăm refugiate la Sibiu familiile boierilor munteni Radu Vistierul și Vlaicul

Pircălăbul, dușmani ai domnitorului român. În legătură cu acești refugiați, Radu cel Frumos scria conducătorilor Sibiului: „...le-am iertat capul. De aceea vă rugăm ca pe unii buni prieteni ai mei, femeii și copii și orice au acolo, lăsați-i de dragul domniei mele să vină liberi în țara domniei mele...”¹⁵.

Oficialii Sibiului țineau, cu bună voință, legătura între domniile români, voievozii Transilvaniei și regii Ungariei. Astfel Radu cel Frumos trimetea, în 1469, pe solul său Mihai la Sibiu, cu rugămintea de a i se da un însoțitor, care să-l conducă la voievodul Ardealului, pentru tratative în vederea încheierii unei alianțe¹⁶. Basarab Tepeluș (cel Tânăr) scria și el sibienilor, în 1478, că a trimis solii la regele Ungariei și îi ruga să dea crezare trimisului său Jupan Petru¹⁷. Cazuri ale unor astfel de oficii sînt des întîlnite în mărturie.

În relațiile cu voievodul Transilvaniei conducerea din Sibiu era datoare să răspundă cererilor în oameni, pentru organizarea unităților oastei de țară și nevoilor în armanent, pretinse în momente grele. Astfel voievodul Ioan Pongracz de Denghelegh, în 1463, a cerut conducerii cetății să-i trimită 1 000 de călăreți și armamentul cu muniția necesară, la Cluj, în ziua de 29 decembrie¹⁸.

Pericolul invaziilor și cotozirilor otomane continuînd să persiste, conducătorii Sibiului găseau nădejdi în puterea domnitorilor munteni și moldoveni, înțelegerea cu cele două țări românești constituind pentru ei o importantă garanție.

Ca urmare a unei înțelegeri antiotomane, unități sibiene, făcînd parte dintr-o grupare transilvăneană, comandată de Ștefan Báthory, au luptat, în 1476, contra lui Mohamed al II-lea, care năvălise în Moldova împotriva voievodului Ștefan cel Mare. Gruparea de forțe, intervenind din porunca lui Matei Corvin, aliat al domnitorului Moldovei, acționa, la 14 august, din zona Brețcu, contribuind, indirect, la apărarea regatului ungar¹⁹.

După victoria moldovenilor și retragerea turcilor, la înapoierea unităților sibiene, Matei Corvin ordona, la 6 septembrie, conducătorilor Sibiului, să adune imediat toți ostașii, care luptaseră sub comanda lui Ștefan Báthory pentru ca sub aceeași comandă să pornească în Țara Românească. Regele anunța că nerespectarea poruncii sale va duce la pedepse cu închisoarea și confiscarea bunurilor²⁰. Ștefan Báthory, jude al curiei regale și comandant suprem regal în Transilvania, după ce, în baza mandatului regal, trecuse în Muntenia urmărind scoaterea Țării Românești de sub influența turcească, ordona, la 2 octombrie, oficialilor Sibiului „spre evitarea pedepsei de înaltă trădare și a pierderii capului și a bunurilor”, să-i trimită imediat cunoscutele bombarde, tunurile cu proiectile de piatră, alt armament și 50 de călăreți din cei mai buni și bine echipați, așa după cum va pretinde trimisul său, nobilul Ladislau Kuthory²¹. Armamentul și călăreții erau necesari în lupta împotriva voievodului Laiotă Basarab care, trecut de partea turcilor, era sprijinit de o oaste otomană, formată din 16 000 oameni. După 40 zile de operațiuni, la 11 noiembrie, Ștefan Báthory, aflat în Valahia, scria primarului, judeului și juraților din Sibiu, că a alungat de pe tron pe necredinciosul Laiotă Basarab și are sub ocupația sa cea mai mare parte a țării, aproape toți boierii, trecînd de partea sa. În același timp,

ordona să i se trimită pline și ovăz și să se refacă de urgență drumul de legătură cu Sibiul²². Basarab Tepeluș (cel Tânăr) scria sibienilor, în 1479, despre pregătirile turcilor, rugându-i să-l înștiințeze și pe Ștefan Báthory²³.

Sibiul se afla din nou în primejdie la 1479. O armată turcească de 60 000 oameni, năvălește prin surprindere peste Munții Sebeșului. În fața pericolului, primarul Sibiului Gheorghe Hecht pornește cu oaste și ia parte la bătălia de pe Cîmpul Pîinii, pe Valcea Mureșului, alături de oastea transilvăneană comandată de voievodul Ștefan Báthory.

Informații alarmante asupra unor iminente acțiuni otomane, conduse de Ali Michaloglu, din Țara Românească spre Sibiu, care însă nu s-au confirmat, l-au determinat pe Ștefan Báthory să poruncească, în 1481, adunarea efectivelor din scaune, gruparea lor pe cîmpul din jurul Agnitei²⁴ și interzicerea exportului de arme în Țara Românească²⁵. Cu învoirea lui Báthory, care avea nevoie de informații privind intențiile turcilor, sosise din Țara Românească la Sibiu, în același an, lögofătul Toader²⁶.

Avînd sprijinul lui Ștefan Báthory, dar și al Sibiului, după omorîrea lui Basarab Tepeluș, Vlad Călugărul este recunoscut domn al Țării Românești, în 1482. Cultivat cu grijă pe cîmpul bejeniei sale, sibienii găseau în el garanția unei păci trainice și a unor relații prietenești. În anul următor urcării pe tron, domnitorul trimitea la Sibiu pe omul său Simion, pentru a informa în legătură cu o solie turcească, care mergea la regele Ungariei²⁷ și mai tîrziu pe o altă slugă a sa, Oprea²⁸.

După moartea lui Matei Corvin, în 1490, proiectele turcilor provoacă din nou justificate temeri la granița dinspre Țara Românească; de aceea, voievodul Transilvaniei Ștefan Báthory ruga pe conducătorii Sibiului să țină la dispoziția vicevoievodului cei 400 călăreți²⁹. În primele zile ale anului următor, Ștefan de Thelega, vicevoievodul Transilvaniei, comunică primarului, juzilor și juraților Sibiului, în numele regelui, să trimită neîntîrziat oastea, pentru că altfel vor fi acuzați de infidelitate³⁰.

În 1493, o oaste turcească trecînd Munții Cibinului, probabil în zona Săliște, atacă, ard și jefuiește comunele: Cisnădie, Turnișor, Cristian, Ocna Sibiului, Rusciori și Șura Mică³¹. În timpul retragerii spre defileul Oltului, turcii sînt ajuși din urmă de cetele înarmate ale românilor din satele mărginene la care s-au alăturat și unități ale sașilor din cetatea Sibiului, sub comanda lui Gheorghe Hecht. Turcii sînt nimiciți la Boița³². Prăzile au fost restituite păgubașilor. Învingători în bătălia de la Boița, sînt consemnați și în cronica murală a bisericii evanghelice din Sibiu: „1493. Turcii sînt bătuti la Turnu Roșu de păstori³³”. Cu un an înainte de această bătălie, Vlad Călugărul semnalase, în secret, sibienilor, despre intențiile războinice ale turcilor³⁴. Înainte de a se produce invazia, mai mulți boieri și negustori din Țara Românească se refugiaseră la Sibiu. Ladislau al II-lea a poruncit conducătorilor cetății prin ianuarie 1493, „a-i lăsa să intre avînd multe de aflat de la ei”³⁵.

După bătălia de la Boița, Vladislav al II-lea ia unele măsuri de întărire a sistemului de apărare la granița Carpaților, dinspre Țara Româ-

nească, în care scop vizitează, în 1494, Sibiul și împrejurimile. Cetatea Sibiului a devenit cel mai fortificat punct la granița de sud.

În toamna anului 1497, Sibiul a adus o însemnată contribuție în armament, tunuri, ghiulele și pulbere, cu care la ordinul voievodului Transilvaniei Bartolomeu Dragfy, echipează o armată a acestuia de 12 000 oameni. Cu această armată voievodul Transilvaniei a trecut în Moldova în ajutorul lui Ștefan cel Mare, care după cum se știe a fost atacat de regele Poloniei, Ioan Albert³⁷.

Sibiul a avut bune relații cu Radu cel Mare, dovedite și prin invitația pe care acesta o făcea, la 18 iulie 1504, conducătorilor orașului, de a lua parte la nunta lui Pîrvu, fiul logofătului Stoica, cu fiica lui Dumitru Iacsici³⁸. De la același domnitor, Sibiul mai primise solia boierului Badea și altă dată pe aceea a lui Manea³⁹.

Pentru o bună organizare a apărării graniței, Vladislav absolvise, în 1501, pe sibieni de plata censului Sf. Martin, pe timp de 3 ani⁴⁰, dându-le puțința de a înălța un turn în strîmtoarea Oltului, în apropiere de Turnu Roșu⁴¹. În vederea întreținerii lucrărilor de fortificații din defileul Oltului, s-a mai făcut o donație anuală de 100 florini, acordată la început de Matei Corvin în 1469⁴² care apoi a fost mărită la 200 fl. Banii proveneau din veniturile vămii de la Turnu Roșu⁴³. În același scop, în anul 1488 s-au mai vărsat încă 200 fl. aur, provenind din vige-sima Transilvaniei⁴⁴.

Vladislav al II-lea, preocupat, după cum am mai spus, de prevenirea pericolului turcesc, a interzis negustorilor sibieni, în 1499, să exporte arme și cai în Turcia⁴⁵, iar în 1501 scria conducătorilor din Sibiu, să țină legătura cu Radu cel Mare, pentru a afla vești despre intențiile turcilor⁴⁶. Tot Vladislav, informat asupra primejdiei, atrăgea atenția, în 1504, conducerii sibiene că turcii se regrupează în vederea unor acțiuni, cerindu-i să pregătească trupe în toate scaunele, gata a le pune la dispoziție voievodului Transilvaniei, Leonard Barlabassy⁴⁷.

În cadrul măsurilor preventive, cerute de pericolul otoman, oficialii Sibiului, după ce reorganizează cu fortificații apărarea defileului Oltului, semnează, în 1507, un tratat de pace și prietenie solemn cosigilat, cu domnitorul Țării Românești, Radu cel Mare⁴⁸. La moartea domnitorului român în 1508, Vladislav poruncea Sibiului și celorlalte cetăți ale sașilor, să fie gata cu ostași, pentru a împiedica ocuparea țării de către turci⁴⁹.

Aspectele relațiilor oficialilor din cetate cu Mihnea cel Rău au fost de o natură distinctă, cu totul aparte.

În 1507 oficialitățile din oraș au simțit că șansele lui Mihnea de urcare pe tronul Țării Românești au crescut. Astfel, familia lui a fost bine primită în Sibiu, doamna voievodului sosind la 10 ianuarie 1508, prin pasul Turnu Roșu⁵⁰. Urcat pe tron, cu sprijinul regelui Ungariei, Mihnea, în iunie 1508 aducea la cunoștință sibienilor dorința sa de a trăi în bună vecinătate și prietenie, „deoarece nu vreau să fiu nerecunoscător pentru binefacerile ce le-am primit“, promițind „vești despre păgîni“⁵¹.

În septembrie 1508, au început tratative între voievodul Țării Românești și regele Ungariei. În acest scop, oficialii Sibiului trimiseseră un împuternicit la Mihnea⁵² iar voievodul le-a răspuns prin solul Matei,⁵³

În ianuarie 1509, un alt trimis al lui Mihnea, Ștefan Pitarul, se întorcea prin Sibiu, de la Buda⁵⁴, iar în aprilie sosea la Sibiu, în solie pe lângă voievodul Transilvaniei, care se afla în cetate, Albu Vistiernicul⁵⁵, căruia conducătorii îi fac daruri⁵⁶. Ioan Spătarul, dregător al lui Mihnea, se afla și el în Sibiu, în același an⁵⁷.

În anul 1509, la 14 august, judele Sibiului Petru Wolff, însoțit de Petru Hoch călătorește la curtea domnitorului Mihnea pentru a-l felicita și a întări bunele relații, oferindu-i în dar o cupă ce valora 44 florini și 22 dinari⁵⁸. Trimiterea, tot în august, a unui împuternicit al Sibiului, la Deva, unde se afla voievodul Transilvaniei, cu rugămintea de a nu-l îndruma spre Sibiu pe Țepeluș Danciul, rivalul domnitorului, face dovada prieteniei de care se bucura acum Mihnea printre sibieni⁵⁹. În aceeași lună, sibienii trimit voievodului Transilvaniei scrisori de la Mihnea⁶⁰. Valentin Pitarul, solul domnitorului, era la Sibiu⁶¹.

Izgonit din domnie, în 1510, de către o expediție a lui Mehmed Beg, pașa din Nicopole, Mihnea Vodă se refugiază cu toată familia în Sibiu, unde este găzduit cu onorurile cuvenite unui domnitor⁶². Din cetate, el intervine pe lângă regele Vladislav al II-lea al Ungariei pentru a-și recăpăta tronul, ceea ce i se făgăduiește, condiționat de trecerea lui la catolicism și închinarea țării. Acceptând condițiile, Vladislav, scriese sibienilor să-l înconjoare cu toată cinstea și comitele citi „cartea” regelui cu solemnitate, pe Marele Ring (Piața mare a Sibiului). Botezat cu ceremonial în catolicism, tot în Sibiu, voievodul își alcătuie curtea din boieri, greavi, și nemeși, atrăgând dușmănia boierilor români Craiovești. Între dușmanii săi se aflau în Sibiu și Dumitru Iacsici⁶³, Danciul Țepeluș, pretendent la domnie, fiul lui Basarab Țepeluș (cel Tânăr)⁶⁴ și Albul Vistiernicul care și-a părăsit stăpînul⁶⁵.

Aceștia, pentru a împiedica revenirea lui pe tron, îi pun le cale exterminarea și în ziua de 12 martie, același an, este răpus cu lovituri de spadă în momentul ieșirii din catedrală, după terminarea slujbei religioase, de către Dumitru Iacsici unchiul lui Neagoe Basarab. Pe Iacsici și complicii săi, mulțimea i-a pedepsit omorîndu-i, faptă patronată de însăși voievodul Transilvaniei Petru de Szentgyörgyi, ce se afla în Sibiu a doua zi pentru a cerceta cauzele celor întâmplate⁶⁶. Mormîntul lui Mihnea cel Rău se află și astăzi în partea dreaptă a navei centrale din actuala catedrală evanghelică⁶⁷. Sibienii, la porunca lui Ioan Zapollya, au predat banii rămași de la Mihnea văduvei sale⁶⁸ doamna Voica dîndu-i posibilitatea să-și crească copiii în toată liniștea și paza.

În 1511, voievodul Vlad cel Tânăr (Vlăduț) (1510—1512), nepotul doamnei Voica, intervine pe lângă sibieni, pentru a o lăsa pe ea și pe alte femei și fiice de boieri, refugiate la Sibiu, să se întoarcă în țară, cu toate bunurile lor⁶⁹, în care scop, a trimis pe curteanul Micul să le însoțească⁷⁰. Ajunsă la Brașov, doamna Voica a mulțurnit în scris, conducătorului Sibiului, pentru felul cum a fost tratată și cerea iertare pentru supărările pricinuite⁷¹.

În același an era refugiat la Sibiu și Mircea, fiul vitreg al doamnei Voica alungat din Brașov, la cererea voievodului muntean Vlad cel tânăr. Mircea credea într-un eventual sprijin pentru a primi tronul Țării Românești, ce susținea că i s-ar fi cuvenit⁷². Comunitatea Sibiu-

lui n-a dorit însă ruperea relațiilor cu Vlad cel Tânăr care, în 1511, recomandă conducătorilor Sibiului pe un împuternicit al său, pentru a le reda documentele de înțelegere și bune legături cu regele Ungariei, rugându-i să-i trimită și arme împotriva păgînilor⁷³.

Între conducătorii Sibiului și voievodul Vlad au existat la începutul domniei sale, și unele neînțelegeri din cauza interzicerii exportului anumitor mărfuri în Țara Românească, dar tot el le-a aplanat, scriind astfel sibienilor, în 1510: „...cu regele avem pace, regatul nostru este unit cu al regelui. Așa dar, vă rugăm ca... atît ai noștri cît și ai voștri să aibă libertatea a-și cumpăra cele de lipsă. Noi voim să păstrăm cu voi bună vecinătate și prietenie...”⁷⁴

În adevăr, Vladislav al II-lea a arătat domnitorilor Munteniei și Moldovei amicitie manifestată în mai multe rînduri. De pildă, în 1510, în numele regelui, comitele Emeric de Peren, palatin și locotenent regal, ordona conducătorilor Sibiului ca, fără întirziere, să trimită în ajutorul voievodului Bogdan al Moldovei 200 de arcebuзieri⁷⁵ iar în anul următor, regele, personal, dădea poruncă sibienilor, să furnizeze armament domnitorului Munteniei, Vlăduț“... dar numai atît cît va avea nevoie pentru ai lui, spre a nu putea trimite și turcilor”⁷⁶. Voievodul Bogdan al Moldovei apelase, în același an, și el pe lingă conducătorii Sibiului, de a-i trimite ajutorul, promis de rege, în oameni și armament⁷⁷.

Sașii din Sibiu furnizau în continuu știri regelui Ungariei despre turci și despre evenimentele din Țara Românească, prin soliile primite frecvent de acolo. Vladislav al II-lea, le mulțumea în 1512, sibienilor pentru informațiile trimise despre voievodul Vlăduț al Țării Românești și apoi despre ocuparea tronului acelei țări de către Neagoe Basarab, rugându-i să-l țină la curent cu desfășurarea evenimentelor⁷⁸.

Oficialii Sibiului se foloseau, pentru obținerea informațiilor de care aveau nevoie din țările românești, de legăturile pe care cnezii satelor sibiene le aveau cu dregătorii acelor țări.

Din socotelile orașului Sibiu⁷⁹ și din alte izvoare⁸⁰ s-au putut identifica 42 de cnezi și țărani fruntași din împrejurimile Sibiului, care, între anii 1492 și 1510, au fost trimiși în Muntenia și în Moldova, într-un număr total de 73 misiuni diplomatice, informative, comerciale și cauze litigioase. Acești veritabili agenți diplomatici și informatori au ținut legătura directă între domnitorii români și oficialitățile transilvănene, contribuind din plin prin serviciile lor la stringerea relațiilor dintre țările române și la efortul comun antiotoman.

Astfel, cneazul Marcu din Veștem a fost trimis, între anii 1492—1503, de 8 ori, pentru a aduce vești din Țara Românească cu privire la intențiile oștirilor turcești. În 1495, din porunca oficialilor Sibiului, el se înfățișează voievodului muntean Radu cel Mare, pentru a-l avertiza despre uneltirile puse la cale pe pămîntul transilvănean, cu scopul detronării și înlocuirii sale. În anul 1503, repetă de 4 ori misiunile sale informative. Într-una de pildă, a dus vești despre mișcarea trupelor otomane din regiunea Vidinului, pe care o cercetase.

În rețeaua de soli și informatori folosiți cu misiuni în Țara Românească, în aceeași perioadă, mai figurează: Bărbuț Petru (1492, 1496, 1497), Dușea din Rășinari (1492, 1497, de trei ori, 1503), Bălțat (1492),

Albu Coman din Rășinari (1495), Șerban din Ciineni (1496 de trei ori), Stirbeț (1494), Iacob (1494, 1496 de trei ori), Herța din Tălmăcel (1494, 1495, 1496) și Tatul din Rășinari (1503).

Un diplomat din aceeași categorie, cu însușiri alese, a fost cneazul Alăman din Rășinari, care a îndeplinit misiuni în anii 1497 de trei ori, 1503, 1504 și 1507 de două ori. În 1497 întorcându-se la Sibiu cu vești prețioase, este trimis mai departe la regele Vladislav al II-lea al Ungariei, pentru a-i prezenta personal informațiile culese din Țara Românească. Într-o altă misiune din 1504, cneazul Alăman a obținut importante informații despre turci de la banul Olteniei și de la spătarul Radu.

La Ștefan cel Mare, voievodul Moldovei, a fost trimis, în 1497, cneazul Lascu care, în drumul său de întors, se oprește și la logofătul Munteniei pentru unele „socoteli”. Lascu a mai fost trimis pentru informații, în 1503 de două ori și 1507 de trei ori.

Alți trimiși ai Sibiului în misiuni oficiale la domnitorii și dregătorii Țării Românești sînt Maniu-Manea din Rășinari (1503), Dragomir din Rășinari (1503), Tigan Valahul (1509), Roman, ginerele cneazului Marcu din Veștem (1504), Tătar (1509 de două ori), prima dată cu un mesaj la Mihnea cel Rău și a doua oară pentru a afla cauzele dețronării acestui voievod, Itu (1509 de două ori), Prața Coman (1504), Prața Mihai (1504), ca însoțitor al nunțului regal Gheorghe Horwath, în călătoria acestuia la domnitorul Țării Românești. Un alt Prața, probabil din aceeași familie, a fost trimis în 1506 la voievodul muntean și la banul Olteniei, a doua oară în 1507 la Vidin pentru a aduna informații despre turci, apoi este pomenit și în 1508. Ultima oară îl aflăm notat în 1512, cu misiunea de a merge la Nicopole pentru a urmări acțiunile turcilor, întovărășit fiind de un alt cneaz pe nume Dragoman.

Între țărani români cu însușiri diplomatice deosebite pomenim pe cneazul Dumitru din Săliște care, între 1504 și 1510 a îndeplinit 12 misiuni diplomatice în Țara Românească. În 1504 a fost trimis o singură dată cu un mesaj de felicitări la curtea lui Radu cel Mare, de la care aduce și informații. În anul 1506 pleacă de 4 ori în Muntenia, odată pentru a culege știri noi și a stăruii asupra pedepsirii unor răufăcători, iar în celelalte rinduri, de a obține înțelegere în probleme de interes comun și pentru informații despre turci. În 1507, cneazul trece în Țara Românească, de trei ori, avînd pe lângă misiunile informative despre turci și pe aceea de a afla cauzele neînțelegerilor dintre voievodul Radu cel Mare al Munteniei și Bogdan cel Orb (Bogdan-Vlad) domn al Moldovei. În anul următor, este trimis de patru ori, odată la banul Craiovei pentru a afla motivul deplasării oastei muntene spre Severin, apoi la Mihnea cel Rău pentru a aduce vești despre turci, altă dată, la același voievod, pentru a afla motivele acțiunii militare a lui Bogdan Armeanul și a patra oară, pentru alte informații despre turci⁸¹.

Printre acești agenți diplomați trebuie numărat și preotul Bratu din Rășinari, căruia i s-au încredințat, spre sfîrșitul secolului al XV-lea mai multe misiuni speciale pe lângă domnitorii Țării Românești⁸², menținînd permanent contactul politic și comercial pe care Sibiul îl avea cu aceste țări.

Mircea, fiul lui Mihnea cel Rău, de care am mai pomenit, făcea legătura cu cetatea Sibiului tot prin acest popă Bratu⁸³, fiul lui popa Pătru de la biserica din Scheii Braşovului. Era om învăţat pentru acele vremuri, din care pricină, la preoţirea sa, a fost cerut de către răsănăreni, care s-au dus, în acest scop, la Sfatul din Braşov cu „cărţi de la domnia din Sibiu”. Popa Bratu a tradus, în limba română şi slavonă, la 30 noiembrie 1495, multe scrisori ale oficialităţilor săseşti din Sibiu, cărora le-a slujit şi ca tâlmaci.

La numărul de soli şi informatori arătat, se mai adaugă, pentru anul 1508, şi alţi trienişi în Ţara Românească, un sol în martie, la boierul Barbul Danul, altul în aprilie, la mănăstirea Cozia, un al treilea în mai, în acelaşi loc şi ultimul, în iunie, pentru a exploata mişcările turcilor şi atitudinea lui Mihnea Vodă⁸⁴.

Cetatea Sibiului a rezistat în afaţa pericolului de dominaţie otomană şi datorită acţiunilor sale diplomatice, în general, de bună amiciţie şi vecinătate cu ţările române, la care o reală contribuţie au adus-o şi cnezii români din jurul Sibiului, animaţi de aceeaşi dorinţă a neatfîrnării ca şi fraţii lor de peste munţi.

Sibiul a contribuit în mare măsură la obţinerea autonomiei voievodatului transilvănean şi a influenţat orientarea provinciei spre legături strînse politice cu celelalte două ţări române. Relaţiile economice iniţiate din spaţiul sibian au înlesnit în egală măsură şi dezvoltarea vieţii economice a ţărilor româneşti de peste Carpaţi.

Dacă privim şi mai larg evenimentele de la jumătatea evului mediu, putem spune că cetatea orăşenească de pe Cibin a avut un rol important în coaliţia antiotomană a ţărilor române şi într-un fel a contribuit la întârzierea pătrunderii turcilor spre Europa centrală.

NOTE

¹ Hurmuzaki, *Documente...*, I, p. 502; Zimmermann — Werner — Müller — Gündisch, *Urkundenbuch...*, p. 79; H. Rehner, *Heltau*, 1937, p. 12.

² Zimmermann — Werner — Müller — Gündisch, *op. cit.*, p. 346—347.

³ Moga, I., „*Marginea*”... în, *Omagiul lui Ioan Lupăş*, Bucureşti, 1943, p. 577.

⁴ Panaitescu, P.P., *Mircea cel Bătrîn*, Bucureşti, 1944, p. 258;

Metes Şt., *Relaţiile comerciale ale Ţării Româneşti cu Ardealul pînă în veacul al XVIII-lea*, Sighişoara, 1921, p. 79; Dumitrescu — Jippa Aurel şi Nistor Nicolae, *Sibiul şi ţinutul în lumina istoriei*, I, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p. 84—85.

⁵ Gündisch, G., *Incursiunea turcească din anul 1493 în Ţinutul Sibiului*, în „*Studii*”, 1961, anul XIV, nr. 6, p. 1492.

⁶ Cimpina, I., *Barbu, Rolul genevezilor la gurile Dunării în sec. XIII—XV*, în „*Studii*”, anul VI, nr. 3, 1953, p. 113.

⁷ Iorga, N., *Îndreptări şi întregiri la istoria românilor după actele descoperite în arhivele săseşti*, în „*Anal. Acad. Rom.*” Soc. ist., Tom., XXVII, nr. 5, 1905, p. 105.

⁸ Barişiu, G., *Ioan Corvin de Hunedoara*, „*Transilvania*”, 1873, nr. 7 şi 11.

⁹ Franknoi, V., *A Hunyadiak és a Jagekok kora*, p. 25 şi urm.; Bogdan I., *Relaţiile...*, p. 207.

¹⁰ Arhivele Statului Sibiu, *Doc Lit.*, nr. 1210, L. 25 şi *Urkunden II*, 141, 384.

¹¹ *Ibidem*, 140.

¹² Iorga, N., *Studii şi documente*, III, p. XXXI.

¹³ Arhivele Statului Sibiu, *Urkunden III*, 32; Bogdan, I., *Relaţiile...*, p. 322—323, doc. nr. 265.

- ²⁴ Bogdan, I., *op. cit.*, p. 323, doc. nr. 266
- ²⁵ Dragomir, Silviu, *Documente nouă privitoare la relațiile Țării Românești cu Sibiu* în sec. XV și XVI, în, *Anuarul Institutului de Istorie Națională, Cluj*, IV, p. 13.
- ²⁶ *Ibidem*, p. 13—14; Dima, A., *Sibiu*, București, 1940, p. 139.
- ²⁷ Dragomir, Silviu, *op. cit.*, p. 17.
- ²⁸ Arhivele Statului Sibiu, *Doc. Lit.*, nr. 505, L. 17.
- ²⁹ Idem, *Urkunden* II, 383; *Istoria României*, II, București, 1962, p. 484.
- ³⁰ *Ibidem*.
- ³¹ *Ibidem*, 370.
- ³² *Ibidem*, 371.
- ³³ Dragomir, Silviu, *op. cit.*, p. 16.
- ³⁴ Hurmuzaki — Iorga, *Documente*, XV, partea întâia, 1911, p. 111.
- ³⁵ *Ibidem*, p. 27.
- ³⁶ Arhivele Statului Sibiu, *Urkunden* III, 64.
- ³⁷ Dragomir Silviu, *op. cit.*, p. 23.
- ³⁸ *Ibidem*, p. 27—28.
- ³⁹ Arhivele Statului Sibiu, *Urkunden* II, 474.
- ⁴⁰ *Ibidem*, *Urkunden* III, 74.
- ⁴¹ Gündisch, G., *Incursiunea turcească din anul 1493...* în „*Studii* 1961, anul XIV, nr. 6, p. 1497; Wittstock, H., *Aus Heltau Vergangenes und Gegenwärtiges*, p. 27.
- ⁴² „Archivd Vereins f. Siebenbürgische Landeskunde”, XV, Sibiu, 1880, p. 62.
- ⁴³ „1493. Turcae prope rubram turnim per pastores prostrantur”.
- ⁴⁴ Arhivele Statului Sibiu, *Urkunden* II, 516.
- ⁴⁵ *Ibidem*, 541.
- ⁴⁶ *Ibidem*, 519.
- ⁴⁷ *Ibidem*, 614, 615.
- ⁴⁸ Meteș, St., *op. cit.*, p. 96.
- ⁴⁹ Dragomir, Silviu, *op. cit.*, p. 27—28, documentele 17 și 18.
- ⁵⁰ Censul Sf. Martin reprezenta, în acea vreme, suma de 200 florini.
- ⁵¹ Arhivele Statului Sibiu, *Doc. Lit.*, nr. 7, L. 12.
- ⁵² Idem, *Urkunden* II, 289.
- ⁵³ *Ibidem*, nr. 347 și 445.
- ⁵⁴ *Ibidem*, nr. 460.
- ⁵⁵ *Ibidem*, nr. 642.
- ⁵⁶ Idem, *Doc. Lit.*, nr. 13, L. 12.
- ⁵⁷ *Ibidem*, nr. 33, L. 12.
- ⁵⁸ Engel, I. C. *Geschichte der Moldau u Walachei*, Halle, 1804, p. 187.
- ⁵⁹ Arhivele Statului Sibiu, *Doc. Lit.* nr. 104, L. 13.
- ⁶⁰ Idem, *Rechnungen*, I, p. 404—405.
- ⁶¹ Hurmuzaki, *Documente*, XV, p. 183—184, nr. 334—335.
- ⁶² Idem, XV—1, nr. 187.
- ⁶³ Arhivele Statului Sibiu, *Nova Coll. Post*, 1222, L. 69.
- ⁶⁴ Idem, *Rechnungen*, I, p. 533.
- ⁶⁵ *Ibidem*, p. 534.
- ⁶⁶ *Ibidem*, p. 536.
- ⁶⁷ Dragomir, Silviu, nr. 19, p. 30—31.
- ⁶⁸ Arhivele Statului Sibiu, *Rechnungen*, I, p. 523.
- ⁶⁹ *Ibidem*, p. 522.
- ⁷⁰ *Ibidem*, p. 524.
- ⁷¹ *Ibidem*, p. 533.
- ⁷² Lapedatu, Alexandru, *Mihnea cel Rău și unгурii*, în „*Anuarul Institutului de Istorie Națională*”, Cluj, 1921—1922, II, p. 67.
- ⁷³ Hurmuzaki-Iorga, *Documente*, XV, p. 164—165.
- ⁷⁴ *Ibidem*, p. 198.
- ⁷⁵ Lapedatu, Alexandru, *op. cit.*, p. 69.
- ⁷⁶ Arhivele Statului Sibiu, *Doc. Lit.* nr. 129, L. 13.
- ⁷⁷ Pe piatra funerară, încrustată în peretele ferulei bisericii, este săpată inscripția: „Sepultura magnificii Domnii Michaelis Woivodae Transalpinii hic Căbinio in die beatii Gregorie pape per Iallichit dolose interfecti, A.D. 1510”.
- ⁷⁸ Dumitrescu-Jippa, Aurel și Nistor, Nicolae, „*Sibiu și ținutul în lumina istoriei*”, I, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p. 94.
- ⁷⁹ Dragomir, Silviu, *op. cit.*, p. 30—31, doc. nr. 21.
- ⁸⁰ Arhivele Statului Sibiu, *Nova Coll. Post*, nr. 134, L. 58.

- ⁷¹ Ibidem, nr. 131, L. 58.
⁷² Dumitrescu-Jippa, Aure și Nistor, Nicolae, *op. cit.*, p. 95.
⁷³ Arhivele Statului Sibiu, *Nova Coll. Post.*, nr. 136, L. 58.
⁷⁴ Hurmuzaki, *Documente*, XV, p. 207, nr. 375.
⁷⁵ Arhivele Statului Sibiu, *Doc. Lit.* nr. 173, L. 13.
⁷⁶ Ibidem, nr. 150, L. 13.
⁷⁷ Idem, *Nova Coll. Post.*, 108, L. 57.
⁷⁸ Idem, *Doc. Lit.*, nr. 156, L. 13.
⁷⁹ Idem, *Rechnungen*, I, p. 130 și urm.
⁸⁰ Iorga, N., *Documente*, XI, 1517—1612, București, 1900, p. 843 și urm.
⁸¹ Lupas, I., *Din relațiile Transilvaniei cu Țara Românească...*, în anuarul Institutului de Istorie Națională, Cluj, IV, p. 70—73.
⁸² Dumitrescu-Jippa, Aurel și Nistor, Nicolae, *op. cit.*, p. 98.
⁸³ Arhivele Statului Sibiu, *Rechnungen*, I, p. 195; Dima A., *Sibiu*, p. 131.
⁸⁴ Ibidem, p. 510, 512, 515, 517.